

ΙΑΚΩΒΟΣ ΛΕΟΠΑΡΑΗΣ

Ἐρρέθη πολλάκις, καὶ λίαν προσφυῶς, κατὰ τὴν ἡμετέραν γνώμην, ὅτι τὰ δάκρυα εἶσιν ὁ κλῆρος, ὃν ἑάσκατος μοῖρα ἐπέκλωσε σχεδὸν πάντοτε εἰς τοὺς ποιητάς. Τοῦτον ἡ ἀγνώμων πατρὶς κατεδίκασεν εἰς ἀειφυγίαν μὴ δυνάμεθα νὰ τὸν καύσῃ ζῶντα· ἐλείπον ἡ τρωθεῖσα ὑπεροφία κούφου ἡγεμόνος καθεῖρξεν ἐντὸς τῶν τεσσάρων τοίχων φρενοκομείου· εἰς ἄλλον ἡμᾶς τυρβαζόντων δημεγεργῶν, ἀντὶ στυλοβάτου, ἐδωρήσατο τὴν λαίμητόμον. Πλὴν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ τυφῶνος τῆς συμφορᾶς, τοῦ στροβιλιζόντος τοὺς μεγάλους ἐκείνους κακοδαίμονας ἀπὸ ἀπογοιτεύσεως εἰς ἀπογοήτευσιν, ἀπὸ διωγμοῦ εἰς διωγμὸν ἀπὸ θανάτου εἰς θάνατον, ἐν τῷ μέσῳ τῆς κατ' αὐτῶν συνομνουσῆς ἀνθρωπότητος, πολλάκις ὠρθώθη θασπέσιον ὃν, ξενίζον αὐτοὺς, ὡς ὑπ' ἄλλην αἰγίδα, ὑπὸ τὴν ἀναπεπταμένην τῆς συμπαθείας του πέφυκα, καὶ προκασπίζον αὐτοὺς ἔναντι τῆς χειρίστης τῶν βολῶν—τῆς ἀπογνώσεως. Τὸ ὃν τοῦτο, ὃς τὸ ὁμολογήσωμεν, σπκνίως ἀνεφάνη μεταξὺ τῶν ἀνδρῶν, ἀλλὰ σχεδὸν πάντοτε περιεβλήθη τὴν τοῦ ἀσθενεστεροῦ φύλου μορφήν. Καὶ ὄντως ὁ ἔρως λατρευομένης γυναικὸς, ἐφόδιον βαρύτιμον τοῦ πολυδάκρυος τῶν δυστυχῶν ἐκείνων βίου, παρεμύθησε πολλάκις τῆς ἐξορίας τὸ ἄλγος, ἐσκέδασε τὴν ἀχλὺν τῆς εἰρκτῆς, καὶ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ἰκρίωματος ἐπικαθίστας, ἠνδρώσεν, ἰσχυρότερος τοῦ Θεοῦ, τὸ θυμὸν ἐνώπιον τῆς ὑπερτάτης τῶν δοκιμασιῶν. Ἀλλὰ πῶς δυνάμεθα ν' ἀποκαλέσωμεν τὴν δυστυχίαν τῶν ποιητῶν ἐκείνων, οἵτινες τὸν ἠθαυρὸν τῆς φαντασίας των, τῆς καρδίας των, τῆς δόξης των σωρεύσαντες πρὸ τῶν ποδῶν μιᾶς γυναικὸς, καὶ ἀντὶ ὧν τούτων ἐν μόνον μειδίαμα, ἐν μόνον φίλημα ἐπαιτήσαντες, ἀπεκρού-

σθησαν, ἐχλευάθησαν, περιεφρονήθησαν; Ἐνθά γε διὰ τὰς μεγάλας ταύτας ψυχὰς δὲν εἶναι προτιμότεραι ἡ ἐξορία, ἡ εἰρκτῆ, ἡ λαίμητόμος τοῦ δυσέλπιδος ἐκείνου ἔρωτος; Οὐδὲν ἄπορον λοιπὸν, ἔαν ἐν τῇ ὁδύνῃ των ἐκήρυξαν τὸν πόλεμον κατὰ τῶν ὁμοίων των, ἔαν ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ των κατηράσθησαν τὴν φύσιν, ἔαν ἐν τῇ παραφροσύνῃ των ἐτόλμησαν ν' ἀσεβήσωσι κατ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ των· Ἡμεῖς οἱ μεταγενέστεροι οἰκτείροντες τὰς δυστυχίας των, καὶ παραβλέποντες τὰς παρεκτροπὰς των, δὲν πρέπει πρὸς στιγμήν νὰ παύσωμεν προσπίπτοντες ἐνώπιον τῆς μεγαλοφυΐας των· ἔαν δὲ φρονώμεν ὅτι αὕτη ἡδύνατο πλείονα καὶ τελειότερα τῶν εἰς ἡμᾶς κληροδοτηθέντων νὰ παραγάγῃ, ὥς στιγματίζωμεν τὰς ἀναισθήτους ἐκείνας γυναῖκας, αἵτινες ἠρνήθησαν εἰς τὸν ποιητὴν τὴν ἐλεημοσύνην τοῦ ἔρωτός των, αἵτινες δὲν τῷ ἐπέτρεψαν νὰ στηρίξῃ ἐπὶ τοῦ στήθους των, ὡς ἐπὶ προσκεφαλαίου, τὴν πυρέσσουσαν ἐκείνην κεφαλὴν, ἣν ὁ κόσμος καὶ οἱ ἄνθρωποι ἴσως ἀπεκήρυττον, ἀλλ' ἥτις ἐπλαστούργει τὸν κόσμον καὶ τοὺς ἀνθρώπους τελειότερους ἢ ὅπως ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ ἐποιήθησαν!

Ἀλλ' ὅχι, ὦμεν δίκαιοι· τὸν λίθον τοῦ ἀναθέματος δὲν ὀφείλομεν ἡμεῖς κατὰ τῶν γυναικῶν ἐκείνων νὰ ἐκσπενδονίσωμεν. Διὰ τὴν αἰτιώμεθα τὸ ἀσθενές, τὸ πολλάκις ἀπαίδευτον τοῦτο ὃν, ὅταν ἡ φύσις, ἀντάρτις ἐνίοτε τοῦ Θεοῦ θυγάτηρ, φοβουμένη τὸ δαιμόνιον πνεῦμα, ὅπερ αὕτη ἐκκληται νὰ περιβάλλῃ ὅττ' αὐτὴ καὶ σάρκα, διαστρέφει τὰ μέλη του, ταράσσει τὰς λειτουργίας τῶν σπλάγχχνων του, καὶ ἀπὸ τῆς γενετῆς αὐτοῦ ἐναυαποτίθῃσιν ἐν τῷ ὀργανισμῷ του τὸ σπέρμα τῆς νόσου καὶ τοῦ θανάτου; Κατὰ τί πταίει ἡ δύστηνος γυνή, δύνανται ἐπὶ τοῦ στόματος, ὅπερ τῇ ὁμολογεῖ ἔρωτα, ἐπικαθῆναι οὐχὶ ἡ ὠχρότης πάθους μυστηριώδους καὶ ἀρρενωποῦ, ἀλλ' ἡ πελιδνότης κοινοῦ καὶ μεμφιμοῖρου νοσήματος,—ὅταν ἐν αὐτῇ τῷ ὁμματι, ὃ

πρὸς τὴν λοιπὴν δυσμορφίαν κολάζει ἐνίοτε διὰ τῆς μεταφορικοῦ ἐκφράσεώς του, μάτην προσπαθεῖ νὰ διδῇ ἀνὰ μέτον ταπεινὸν δακρύων τὴν τῆς μεγαλοφυΐας ἀκτίνα!

Εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀνθρώπων τοῦτον, κληρονόμων θεθαίως τοῦ Θεοῦ, ἀν οὗτος ἠδύνατο πρὸς στιγμήν ν' ἀποθέσῃ τὴν ἀρχὴν του, ἀλλ' ἀποκλήρων τῆς φύσεως, ἀνῆκει καὶ ὁ μέγας ἀνὴρ, ὃν σήμερον διὰ βραχέων ἐπιχειροῦμεν νὰ βιογραφήσωμεν. Οὗτος ἐγεννήθη ἐξ ἐπισήμου οἰκογενεῖας ἐν Recanati, πολυχνίῳ τῆς ἐπαρχίας τοῦ Ἀγκῶνος τῇ 29 Ἰουνίου 1798, κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος, ἐν ᾧ γυνὴ Ζαχυνθία ἔτικτε τὸν μέλλοντα τῆς ὅλης Ἑλλάδος βάρδον, ὡς ἐὰν ἀμφοτέρω οἱ δαιμόνιαι οὗτοι ἄνδρες ἐπροθυμοποιήθησαν νὰ καταγραφῶσιν ἐν ταῖς δέλτοις τοῦ μεγαλοφυοῦ ἐκείνου αἰῶνος, ὅστις ἐνώπιον τῆς ἱστορίας ἠθέλησε ν' ἀναδειχθῇ πρῶτιςος πάντων κατὰ τὴν μάθησιν, τὴν ἀρετὴν, τὴν μεγαλοφυΐαν καὶ τὸ ἔγκλημα. Ἡ λαϊκάφ, ἡ διασεισάσα ἐκβάθρων τὴν μοναρχικὴν Εὐρώπην, ἡ μετασχοιειώσασα τὰς παλαιὰς κοινωνίας, δὲν ἐτάραξε σπουδαίως τὴν πατροπαράδοτον ἡρεμίαν τῆς ἰδιαιτέρας τοῦ Λεοπάρδη πατρίδος, ὡς καὶ πλείστων ἄλλων τῆς Ἰταλίας ἐπαρχιῶν, μὴ ἀμοιρουσῶν ἄλλως τῶν πρωτίτων στοιχείων κοινωνικῆς βιώσεως. Δὲν ἀρμόζει εἰς ἡμᾶς ἐνταῦθα, καὶ διότι ὁ σκοπὸς καὶ αἱ ἀναλογίαι τοῦ βιογραφήματος τούτου δὲν τὸ ἐπιτρέπουσι, καὶ διότι συνοίδαμεν τὴν περὶ τὰ τοιαῦτα περιωρισμένην ἡμῶν πείρην, νὰ ἐπιληφθῶμεν τοῦ ζητήματος, ἐὰν, δηλονότι, ἡ ἀληθὴς τῆς ἀνθρωπότητος πολιταγωγίαι καὶ τὰ ταύτη παρομαρτοῦντα πλεονεκτήματα ἠδύναντο νὰ ἐπιτευχθῶσι μᾶλλον διὰ τῆς ἡρέμου καὶ βαθμιαίας ἀναπτύξεως καὶ χρησιμοποίησεως τῶν κοινωνικῶν καὶ διὰ τῆς λελογισμένης κατὰ τὰς ἐποχὰς καὶ τὰς περιστάσεις μεταρρυθμίσεως τῶν πολιτευμάτων ἢ διὰ τῆς μεγαλοφυΐας καὶ τῶν κακουργιῶν τῶν ριτάνων τοῦ 1789. Οὐχ ἦτον ἀληθές

ἐστὶν ὅτι ἡ Ἰταλία κατὰ τὴν παρελθούσαν ἑκατονταετηρίδα ἀπῆλauen (ἐξαιρουμένου ἴσω; τοῦ βασιλείου τῶν δύο Σικελιῶν καὶ μέρους τῆς Ρωμανίας) τῆς ἀθροῦδος ἐκείνης εὐμερείας, ἣν παράγουσιν ἡ καλὴ ἐννοουμένη πίστις εἰς τὸ προγονικὸν θεήσκευμα, ἡ ἀφοσίωσις πρὸς τὰ πάτρια ἔθιμα, ἡ ἀγάπη μεταξὺ ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων, ἡ ἀπηλλαγμένη πάσης σκαλιότητος τῶν ἡθῶν ἀπλότης, ἡ τιμὴ διαχειρίσεως τῶν δημοσίων προσόδων, ἡ σύντονος πρὸς τὰ γράμματα καὶ τὰς τέχνας ἐφεσις, ἡ εἰς τοὺς περὶ τὰ τοιαῦτα ἀσχολουμένους δαψιλευομένη ἐνθάρρυνσις, ἐν ἐνὶ δὲ λόγῳ, ἡ γόνιμος ἐκείνη ἐκτύλιξις τοῦ ἐπαρχιακοῦ βίου, ἣτις εἰς πλείστους ἐξόχους Ἰταλοὺς ἐγέννησε τὴν τῆς δημοσπονδιακῆς Ἰταλίας ἰδέαν, κατὰλληλον ἴσως τῷ 1848, χιμαρικὴν μετὰ τὸ 1839.

ὑπὸ τὴν πολιτικὴν καὶ κοινωνικὴν ταύτην ἐπιρροὴν διήνησε τὰ πρῶτα ἔτη τῆς παιδικῆς αὐτοῦ ἡλικίας ὁ κόμης Ἰάκωβος Λεοπάρδης διδασκόμενος παρὰ δύο εὐπαιδεύτων ἱερέων μέχρι δεκατεσσάρων ἐτῶν πάντα τὰ εἰς τὴν φιλολογίαν καὶ φιλοσοφίαν ἀναγόμενα μαθήματα, καὶ ἔκτοτε παρ' οὐδενὶ ἄλλῳ μαθητεύσας ἢ, ἐπιτραπήτῳ ἡμῖν ἡ ἐκφρασις, παρὰ τῇ πολυτύχῳ τῆς οἰκογενεῖας του βιβλιοθήκῃ. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης, ἄγουν ἀπὸ τοῦ 1812, ἀρχεταὶ ἡ ἐνδελεχὴς, ἡ ἀνένδοτος, ἡ ἐργώδης ἐκείνη μελέτη, ἡ τηλικούτους παραγαγοῦσα καρποὺς, ἡ κατὰ τὴν ἡλικίαν τῶν ἐλπίδων, τῶν πόθων, τῶν φρεναπατῶν σύντονος συγκέντρωσις πασῶν τῶν νοητικῶν δυνάμεων εἰς ἓν καὶ μόνον σημεῖον — τὴν ἀπόκτησιν γνώσεων καὶ τὴν εὐμέθοδον αὐτῶν ἐν τῇ μνήμῃ ταξιθέτησιν.

Οὐδεὶς δύναται ν' ἀμφισβητήσῃ ὅτι ὁ νεκνίας, εἰς ὃν ὁ Πλάστης ἐδώρησατο τὸ ὕψιστον τῶν πλεονεκτημάτων ἅμα δὲ καὶ τὴν ἐπωδυνοτέραν τῶν τιμωριῶν, ἦτοι τὸν νοῦν τὸν τὰ πάντα ἀναδιφῶντα καὶ βασανίζοντα καὶ τὴν μνήμην, τὴν τὰ πάντα ταμιεύουσαν, ἄγεται σχεδὸν ἄκων

εἰς τὴν μελέτην· οὐδεὶς ὁμῶς δύναται πάλιν ν' ἀρνηθῇ ὅτι πλείστα ὅσα αἰτίαι ἀσχετὰ τῆς συμφυῆς αὐτῷ ροπῆς, κρατύνουσιν ἐλπίσιν ἀποτελεσματικῶς ἐν αὐτῷ τὴν ἐρσιν ταύτην. Οὕτως ὁ καχεκτικὸς πλὴν δαιμόνιος νεανίας ὃν ἐκέρτου ἡ ραβδίς καὶ μετρησίῳ ἡ μεγαλοφυΐα, τολμήσας νὰ παρακαθίσθῃ εἰς τὴν γηθόσυνον τῆς νεότητος καὶ τῆς ἀγάπης πανδαισίαν, ὁρῶν τὴν χεῖρα πρὸς τοὺς ὀμηλικὰς του, ἀπεπέμφθη χλευαστικῶς ὑπ' αὐτῶν, καὶ κατεδιλάσθη εἰς τὴν μόνωσιν. Ὡ! πόσον εἶναι δυσεύρετος ὁ οἰκτιρμῶν, ὁ συμπαθὲς ἐκεῖνος παῖς, ὁ μὴ σκόπτων τὸ φυσικὸν ἐλάττωμα, ὁ ἀπομάσσων τὸ δάκρυ τοῦ ἀσθενοῦς ὀμηλικῶς του, ὁ στηρίζων τὸ βῆμα τοῦ ἀκατήρου συντρόφου του, ὁ ἐπανορθῶν διὰ μιᾶς θωπείας, δι' ἑνὸς φιλήματος τὴν ἀδιάναν τῆς φύσεως! Οὐδεμίαν τοιαύτην ψυχὴν ἀπήντησεν εἰς τὰ πρῶτα τοῦ βίου του ἑτάματα ὁ Λεοπάρδης· οὐδεὶς τὸν ἡγάπησεν ἐξαίρεσει τῆς οἰκογενείας του, οὐδεὶς τὸν παρηγόρησεν ἐκτὸς τῆς μελέτης. Διὰ τοῦτο, ἀποκρουσθεὶς ὑπὸ τῆς ἀνθρωπότητος, ἔδραξε μετὰ πυρετώδους παρφορᾶς τὰ βιβλία, τοὺς ἀφῶνους καὶ ὅμως μυριογλώσσους ἐκείνους φίλους, οἵτινες, ὅταν οἱ πάντες καὶ τὰ πάντα μᾶς ἐγκαταλείπωσι, δὲν ἀποχωροῦσιν ἀφ' ἡμῶν, ἀλλὰ φιλίονται ἀμιλλώμενοι τίς ἀλλίον νὰ ἰδῶν τὴν θλίψιν μας, τίς νὰ ἀναφλέξῃ ἀποτελεσματικώτερον τὸ ὑπὸ τὴν τέφραν τῆς ἀπελπισίας μας κρυπτόμενον τῆς ἡμετέρας δραστηριότητος ζῶν πυρρον.

Ἄλλ' ἐκτὸς τῆς πληρώσεως μυχίου πένθους, ἐκτὸς τῆς φυγαδεύσεως ὀδυνηρῶν σκέψεων, ἕτερος σκοπὸς ἦν ἔτις τὸν τεράστιον παῖδα ἵνα, μὴ δυνάμενος νὰ συμβιοῖ μετὰ τῶν ζώντων, ἀναστρέφῃται μετὰ τοσαύτης ἐλπίδος τοὺς μεγάλους νεκροὺς—τοὺς συγγραφεῖς τῆς ἀρχαιότητος. Παραγνώρισθεις ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, μὴ ἀγαπηθεῖς ὑπ' αὐτῶν κατὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ εἰς τὸν βίον ἐμφάνισιν, ἐπόθηεν ἔτις νὰ θαυμάσῃ ΖΑΚ. ΑΝΘ. — ΕΤΟΣ Β'.

αὐτοὺς μίαν ἡμέραν διὰ τῆς λαμπηρόνος τῆς δόξης του, ἀντὶ δὲ τοῦ φίλτρου καὶ τῆς ἀνασκοπῆς, ἀματαίως παρ' αὐτῶν ἐπήτησε, νὰ ἐπιβάλλῃ αὐτοῖς τὴν κατὰ-πλήξιν καὶ τὸν σεβασμόν. Ποσάκις ἔτις ἐν τοῖς ὄνειροις εὐγενοῦς δοξοπαθείας ἐφαντάσθη ἐκείνους, οἵτινες ἔσκωψαν τὴν διάστροφον κατασκευὴν τοῦ σώματός του ἢ μετ' ἀποστροφῆς ἀπέβλεψν πρὸς τὰ νοσήματά του κλίνοντας τὸ γόνυ ἐνώπιον τοῦ μεγάλου συγγραφέως, ἐπικζητοῦντας ἐναγωνίως τὰ περιάλλατα αὐτοῦ ἔργα! Ἄλλὰ καὶ ταῦτα ἐὰν ὤνειρεύθῃ, καὶ ταῦτα ἐὰν ἐπόθητε, πόσον ἡπατήθη ὁ δυστυχὴς προσδοκῶν παρὰ τῆς φήμης πᾶν ὅτι ἤλπισεν ἐκ τῆς ἀγάπης! Ἡγνῶει λοιπὸν ὅτι ἡ ἀπρόσιτος δόξα, τὸ μεμονωμένον μεγαλεῖον εἰσὶν αἱ ἀλγεινότεραι βάσανοι, ὡς ὁ Θεὸς ἐπενόησεν ἐν τῇ στιγμῇ τῆς ὀργῆς του,—ἡγνῶει ὅτι ἀσμένως θὰ ἔστρεφέ τις τὰ νῶτα καὶ εἰς αὐτὸν τὸν παράδεισον, ἐὰν δὲν ἤλπιζεν ἐκεῖ νὰ ἐπανέσῃ τὰ ὄντα, ἀπερ ἡγάπησεν,—ἦτι οὐδὲν εἶναι ὁ ὀρόνος τῆς οἰκουμένης ὅταν οὐδεὶς συμμερίζεται τὸ κράτος τοῦ ἐπ' αὐτοῦ καθυμένου;

Ἄλλ' ἂν τὴν φήμην ἐθήλευσεν, αὕτη πειθήνιος τὸν ἡκολούθησεν. Ἀπὸ δεκαεσσάρων ἐτῶν ᾗδ' ἐκκρύχθη τέρας μαθήσεως ὑπὸ τῶν διασημοτέρων τῆς Ἰταλίας, τῆς Γαλλίας, καὶ πρὸ πάντων τῆς Γερμανίας λογίων, ὁ δὲ πολὺς Niebuhr δὲν ἐδίστασε νὰ προσενέγκῃ εἰς αὐτὸν, νεώτατον ἔτι, δημοσίαν ἑδραν καθηγητοῦ ἐν Πρωσσίᾳ. (*)

(ἀκολουθεῖ.)

M. ΜΑΡΤΙΝΟΚΗΣ.

(*) Ἰδοὺ τί περὶ αὐτοῦ ἔγραψεν ὁ Niebuhr: Comes Jacobus Leopardius, recanatis picens, quem Italiae suae jam conspicuum ornamentum esse, popularibus meis nuntio, in diesque cum